

UW GEGEVENS

De regels betreffende de bescherming van persoonsgegevens op de EUROPA-website zijn te vinden onder: http://ec.europa.eu/geninfo/legal_notices_nl.htm#personaldata

Specifieke privacyverklaring: de ontvangen bijdragen zullen samen met de identiteit van de respondent gepubliceerd worden op internet, tenzij de respondent bezwaar heeft tegen bekendmaking van de persoonsgegevens omdat zijn of haar rechtmatige belangen daardoor geschaad zouden worden. In dat geval kan de bijdrage anoniem gepubliceerd worden. In het andere geval zullen de gegevens niet bekendgemaakt worden, noch zal met de inhoud daarvan – in principe – rekening worden gehouden.

1. Gelieve hieronder uw contactgegevens in te vullen.

Naam	Sonja Teughels
Door u vertegenwoordigde organisatie	Voka – Vlaams Economisch Verbond
Plaats (land)	België, Vlaanderen
E-mailadres:	Sonja.Teughels@voka.be

2. Vertegenwoordigt u een aanbieder van een dienst van algemeen economisch belang?

Ja Neen

Indien ja, welke soort(en) dienst(en) van algemeen economisch belang verstrekt u en in welke sector?

Voka is de grootste representatieve werkgeversorganisatie in Vlaanderen die individuele ondernemingen vertegenwoordigt en de belangen van haar leden behartigt. Haar leden zijn werkzaam in diverse sectoren waaronder hoofdzakelijk de secundaire - verwerkende en tertiaire - dienstverlenende sectoren. Concreet zijn er ondernemingen in deze sectoren actief die een activiteit verrichten die is gekwalificeerd als DAEB of die als DAEB kan worden gekwalificeerd maar het nu (nog) niet is. Concrete voorbeelden zijn ondernemingen die actief zijn in de sector van bouw en sociale huisvesting, private arbeidsbemiddelaars, opleidingsondernemingen, private, al dan niet commerciële verstrekkers van ouderenzorg zoals serviceflats en rusthuizen, kinderopvang enz.

De antwoorden in de huidige vragenlijst zijn enerzijds algemeen van toepassing op de problematiek van DAEB-verstrekking en gaan anderzijds uitgebreid in op de verstrekking van DAEB in het kader van de sociale huisvestingssector in het Vlaamse Gewest (België).

3. Vertegenwoordigt u een lokale overheid?

Ja Neen

Indien ja, welke soort(en) dienst(en) van algemeen economisch belang heeft u eventueel toegewezen?

4. Werkt u voor een organisatie die gebruikers van diensten van algemeen economisch belang vertegenwoordigt?

Ja Neen

5. Behoort u tot de academische wereld?

Ja Neen

6. Vertegenwoordigt u een andere soort belanghebbende partij?

Ja Neen

Indien ja, gelieve meer bijzonderheden te verstrekken:

Zie antwoord vraag 2.

Omwille van de transparantie worden organisaties (bijvoorbeeld ngo's, brancheorganisaties en commerciële ondernemingen) uitgenodigd het grote publiek relevante informatie over zichzelf te verstrekken door zich in te schrijven in het register van belangenvertegenwoordigers en de bijhorende [gedragscode](#) te ondertekenen.

Reageert u namens een **in het register ingeschreven organisatie**, vermeld dan naam, adres en inschrijvingsnummer van uw organisatie op de eerste pagina van uw bijdrage:

Voka – Flanders' Chamber of Commerce and Industry

Brouwersvliet 5 bus 4, 2000 Antwerpen, Belgium

33108853961-90

Uw bijdrage wordt dan beschouwd als het standpunt van uw organisatie.

Staat uw organisatie nog niet in het register, dan kunt u zich [nu inschrijven](#). Keer daarna terug naar deze pagina om uw bijdrage als ingeschreven organisatie in te sturen.

Bijdragen van niet-geregistreerde organisaties worden apart gepubliceerd.

ONDERDEEL A: VRAGEN OVER HET BEGRIIP "DIENST VAN ALGEMEEN ECONOMISCH BELANG"

1. Is het voor u duidelijk welke activiteiten als een dienst van algemeen economisch belang kunnen worden beschouwd?

Ja Neen Gedeeltelijk

Indien niet, leg uit waarom, eventueel door concrete voorbeelden te geven:

In tegenstelling tot overheden en lidstaten die moeten nagaan diensten als DAEB kunnen beschouwd worden, heeft Voka hierin geen beslissende en uitvoerende rol. Toch meent Voka dat er zich voor wat betreft de bepaling van de DAEB's in meerdere sectoren, wel degelijk moeilijkheden stellen.

Algemeen

De begripsafbakening blijft tot op heden niet duidelijk. DAEB blijkt een amalgaam aan diensten te zijn die vanuit twee invalshoeken kunnen worden gedefinieerd.

Vanuit het oogpunt van de **interne markt**, wordt gesteld dat een economische dienst elke dienstverrichting is welke gewoonlijk tegen vergoeding geschiedt. Uitspraken van het Europese Hof van Justitie toonden bovendien aan dat het irrelevant is wie de vergoeding betaalt: de gebruiker of de overheid.

Vanuit het oogpunt van de **vrije mededinging**, gelden enigszins andere criteria, met name de vraag of de dienstverrichter zich gedraagt als een onderneming en activiteiten ontplooit op een markt. Hier is het gedrag van de actor in kwestie alsook de uitkomst van een analyse van de markt bepalend, en niet het vergoedingscriterium. Het spreekt voor zich dat een vrij vage begripsomschrijving zoals hier steeds leidt tot discussie, interpretatie en allesbehalve duidelijk genoeg is voor directe toepassing.

De verwarring over de beide criteria bleek al van bij de besprekingen binnen Vlaanderen met de betrokken overheidsdiensten. Bovendien leidde het ertoe dat sommige diensten al naargelang het uitgangspunt, nu eens wel en dan weer niet als economisch konden worden gekwalificeerd. Daarenboven beschikken de lidstaten zelf over een grote autonomie in de kwalificatie van diensten als DAEB. Niettegenstaande de autonomie niet geheel vrijblijvend en toch begrensd is, **ontbreekt het tot op vandaag aan heldere en duidelijke criteria om diensten al dan niet als DAEB te bestempelen**. Hierdoor ontstaat er rechtsonzekerheid, zowel voor de uitoefenaars van de DAEB als voor de zuivere commerciële dienstverleners die door bepaalde overheidsbeslissingen dreigen weggedrukt en/of benadeeld te worden – het zgn. crowding out effect. Daarom vraagt Voka dat er heldere en duidelijke criteria zijn om te komen tot een kwalificatie als DAEB zodat de ruime interpretatiemogelijkheid zoals deze tot op vandaag bestaat, wordt ingeperkt. Uiteraard moeten deze **criteria steunen op de beginselen van noodzakelijkheid, geschiktheid en evenredigheid**.

Vooreerst moeten de lidstaten afdoende motiveren of en in welke mate er een dwingende reden van algemeen belang bestaat waarom een bepaalde dienstverlening moet afwijken

van de normale marktwerking. Met andere woorden, waarom kan de normale marktwerking niet of onvoldoende instaan voor een bepaalde noodzakelijke geachte dienstverlening. Deze motivering dient ondermeer te steunen op een maatschappelijke risicoanalyse en een gedragsanalyse van de betrokken actoren

Vervolgens moeten de lidstaten afdoende aantonen waarom de bestemming van een dienst als DAEB een daadwerkelijke oplossing zal bieden voor de verlening van deze voor de samenleving noodzakelijk geachte dienstverlening. M.a.w., zal met de kwalificatie als DAEB de maatschappelijke nood aan deze dienstverlening voldoende en optimaal vervuld zijn?

Tot slot moeten de lidstaten op afdoende wijze bewijzen dat enerzijds de baten van het kwalificeren van dienst als DAEB daadwerkelijk opwegen tegen de kosten van de inperking van de vrije commerciële dienstverlening/markt én dat anderzijds er geen minder handelsbelemmerende oplossingen bestaan. Dit vraagt een kosteneffectiviteit- en kosten-baten-analyse. Hiervoor kan de methodologie van Impact Assessment gebruikt worden ten einde de samenhang te beklemtonen tussen de drie beginselen van noodzakelijkheid, geschiktheid en evenredigheid.

We lichten dit hieronder kort toe in drie voorbeelden (arbeidsbemiddeling, volwassenenonderwijs en begeleiding van ondernemers), om vervolgens uitgebreid stil te staan bij de sector van sociale huisvesting die ook verder in deze raadpleging wordt toegelicht.

1 Arbeidsbemiddeling

Regelgeving

- Decreet van 7 mei 2004 tot oprichting van het publiekrechtelijk vormgegeven exter verzelfstandigd agentschap 'Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding'.

Dat de criteria om te komen tot een selectie en aanduiding van DAEB niet duidelijk zijn, bewijst de case van arbeidsbemiddeling overduidelijk. Niettegenstaande een uitspraak van het Europese Hof van Justitie, arbeidsbemiddeling als DAEB omschreef (Case C-41/90 Höffner and Elsner, 1991) heeft de Vlaamse overheid deze keuze niet gevolgd. Arbeidsbemiddeling uitgevoerd door VDAB is niet gekwalificeerd als DAEB wat wil zeggen dat ze voor de Vlaamse Regering een zuivere niet-economische dienst van algemeen belang is. Dit is eigenaardig omdat uitgerekend VDAB bemiddelingsactiviteiten verricht die ook worden aangeboden door andere, commerciële spelers die zelfs in onderaanneming van VDAB opereren via tenders. VDAB begeeft zich met haar dienstverlening die overigens ruimer is dan arbeidsbemiddeling en ook opleiding en loopbaanbegeleiding omvat, op een markt waarop ook andere economische agenten werkzaam zijn. De Vlaamse regering oordeelde (o.a. op basis van een rapport van Prof. J. Stuyck) dat bij ontstentenis van de overheid, er geen andere dienstverlener zou zijn die deze diensten zou kunnen aanbieden. M.a.w. het bestaan van een door de overheid betoelaagde organisatie, geldt hier als criterium dat er geen (potentiële) markt is.

2 Volwassenenonderwijs²

Regelgeving

- Decreet van 7 mei 2004 tot oprichting van het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap ‘Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding’.
- Decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs
- Decreet van 7 mei 2004 tot oprichting van het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap ‘Vlaams agentschap voor Ondernemersvorming – Syntra Vlaanderen’.
- Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de erkenning en de subsidiëring van de centra voor vorming van zelfstandigen en kleine en middelgrote ondernemingen, vermeld in het decreet van 7 mei 2004 tot oprichting van het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap ‘Vlaams agentschap voor Ondernemersvorming – Syntra Vlaanderen’.

In Vlaanderen zijn er diverse actoren (publiek en commercieel) actief op de vormingsmarkt in het aanbieden van vorming en opleiding aan volwassenen. Er zijn conform de bovenstaande regelgeving vier types van spelers: VDAB, Syntra Vlaanderen, de CVO's binnen het onderwijs alsook andere private, commerciële opleidingsbedrijven. Deze laatste bieden zonder aanbodsubsiëring vorming aan aan diverse klantengroepen, individuele burgers, werknemers binnen ondernemingen alsook aan werkzoekenden via een uitbestedingscontract van VDAB. VDAB biedt zelf arbeidsbemiddeling aan alsook vorming van voornamelijk werkzoekenden en werknemers. Om tegemoet te kunnen komen aan de ruime behoeften op de arbeidsmarkt, doet ze hiervoor een beroep op partners die via een marktbevraging zijn geselecteerd en een opdracht kregen toegewezen. Onder dit laatste bevinden er zich diverse private opleidingsverstrekkers.

Bepaalde opleidingen zoals taalopleidingen worden door alle actoren aangeboden: Syntra, VDAB, de markt die niet wordt gesubsidieerd, het volwassenenonderwijs dmv CVO's (centra voor volwassenenonderwijs). Niettegenstaande de inhoud dezelfde is (nl. taalonderricht en het aanleren van vreemde talen), wordt aan de publieke actoren een subsidie toegekend die de markt niet krijgt. Bovendien is deze subsidie verschillend al naargelang het gaat om VDAB, Syntra of het volwassenenonderwijs. Dit leidt tot een crowding out van de private markt die niet kan concurreren met overheidsgefinancierde ‘ondernemingen’. Als argumentatie om deze taaldienstverlening niet als een DAEB te kwalificeren, verwees de Vlaamse overheid naar het sociale en culturele karakter. Ook hier blijkt dus dat de criteria om te komen tot een heldere kwalificatie van economische vs niet economische dienstverlening (met name het gedrag van een agent op een markt) niet duidelijk zijn en niet juist worden geïnterpreteerd door de Vlaamse overheid.

3 Begeleiding van ondernemers

Regelgeving

- Besluit van de Vlaamse Regering van 7 oktober 2005 tot oprichting van het agentschap Ondernemen.

Binnen het Agentschap Ondernemen (verder “OA”) kunnen in essentie volgende 6 taken worden onderscheiden:

- 1) Sensibiliseren;
- 2) Informeren;
- 3) *Adviseren*;
- 4) *Begeleiden*;
- 5) Financieel stimuleren;
- 6) *En tot slot netwerken*.

De vraag waar de zuivere taken van algemeen belang zich situeren, kan worden teruggebracht tot de punten 1, 2 en 5 waardoor adviseren maar vooral begeleiding en netwerking, diensten zijn die zeker ook door andere actoren buiten het AO worden opgenomen. We denken hierbij in het bijzonder aan de service die wordt aangeboden door private adviseurs, consultants, allerhande belangenorganisaties waaronder ook Voka, die tegen betaling klanten bijstaan en adviseren. Alleen al door het bestaan van deze spelers, kan het bestaan van een markt met (potentiële) concurrenten niet worden ontkend waardoor de taken – indien de overheid ze kwalificeert als DAB- wel degelijk ook een economisch karakter hebben. De andere diensten binnen het AO zoals sensibiliseren en financieel ondersteunen, zijn daarentegen taken die wel degelijk als zuiver NEDAB kunnen beschouwd worden aangezien er geen andere spelers zijn die dit ter harte nemen.

Het onderscheid tussen DAEB en NEDAB gaat in zijn essentie dus terug op de vraag waar er een markt bestaat en of er mogelijk andere spelers zijn die een bepaalde dienst evenzeer aanbieden. Of het agentschap een bepaalde taak al dan niet in eigen beheer houdt, is in deze totaal irrelevant. Indien het agentschap zich zou bezig houden met het begeleiden van ondernemers in het opstellen van een begeleidingsplan, dan zou zelfs indien deze dienst in house wordt aangeboden, het hier nog steeds een economische dienst zijn. Ook de vraag of ondernemingen hiervoor al dan niet rechtstreeks moeten betalen is irrelevant want vanuit het oogpunt van de dienst zelf wordt deze sowieso betaald, hetzij door de onderneming, hetzij door de overheid uit algemene middelen (waardoor de onderneming als het ware wordt begunstigd door gratis service die anderen moeten betalen).

Niettegenstaande de Vlaamse overheid er even aan dacht een deel van de dienstverlening van het AO als DAEB te kwalificeren, is voorlopig beslist alles als niet economische dienstverlening te kwalificeren. De activiteiten van het AO komen niet voor in de rapporteringsfiches voor de Vlaamse overheid. Dit is merkwaardig en geeft vooral het relatieve en allesbehalve sluitende karakter van de criteria aan.

4 Sociale Huisvestingssector

De begripsafbakening van DAEB in het kader van de sociale huisvesting is niet duidelijk, en wordt tengevolge hiervan door het Vlaamse Gewest te ruim geïnterpreteerd en toegepast.

Volgens de Europese Commissie kan er slechts sprake zijn van DAEB in de sociale huisvestingssector wanneer het *“huisvestingsdiensten aan achterstandsgroepen of sociaal kansarme groepen die, door solvabiliteitsbeperkingen, geen huisvesting tegen marktvoorwaarden kunnen vinden”*, betreffen (zie overweging 16 van de Beschikking 2005/842/EG). Dat het slechts deze, en geen andere huisvestingsdiensten zijn die als DAEB kunnen kwalificeren, werd door de Europese Commissie met betrekking tot de diensten aangeboden door de Nederlandse woningcorporaties bevestigd (zie beschikking

Europese Commissie van 15 december 2009, C(2009), 9963, r.o. 54).

Deze (beperkte) begripsafbakening is evenwel te vaag. Het ontbreekt op heden aan heldere en duidelijke criteria om sociale huisvestingsdiensten als DAEB te bestempelen, waardoor er thans een te ruime interpretatieruimte voor de lidstaten bestaat bij de bepaling van de doelgroep van de sociale huisvesting.

Bij gebreke aan dergelijke duidelijke en heldere criteria heeft ook de Vlaamse regelgever in het kader van haar beoordeling welke sociale huisvestingsdiensten als DAEB kwalificeren een kennelijke fout gemaakt, doordat in het Vlaamse Gewest een te groot doelpubliek voor sociale huisvestingsdiensten in aanmerking komt. Blijkens studie van het onafhankelijk adviesbureau Adprimus (zie bijlage 1), zijn de Vlaamse sociale woonorganisaties (sociale huisvestingsmaatschappijen, gemeenten, edm.) immers gebonden aan inkomensgrenzen die enkel slaan op het fiscaal belastbare inkomen. De limieten liggen voor de sociale koopwoningen zelfs hoger dan de mediaaninkomsten. Er wordt hierbij bovendien geen rekening gehouden met het roerend vermogen en de roerende inkomsten.

Dit leidt tot een situatie waarin een groot aantal personen en gezinnen voor sociale huur- of koopwoningen betrekken, of ervoor in aanmerking komen en op wachtlijsten staan, terwijl deze zich zonder problemen een behoorlijke woning kunnen veroorloven op de private markt. Daarenboven is het bepaalde sociale woonorganisaties toegelaten middelgrote koopwoningen en kavels aan te bieden zonder hierbij aan enige inkomensgrenzen gebonden te zijn.

Dit wijst er reeds op dat de sociale huisvestingsdiensten in het Vlaamse Gewest niet integraal gericht zijn op “*achterstandsgroepen of sociaal kansarme groepen*” zoals bedoeld in overweging 16 van de Beschikking 2005/842/EG. De sociale huisvestingsdiensten in het Vlaamse Gewest kwalificeren dan ook niet integraal als DAEB. In dit kader is het bovendien de vraag of verkoop van sociale woningen überhaupt als DAEB kan beschouwd kan worden (cfr. beschikking Europese Commissie van 15 december 2009, C(2009), 9963 met betrekking tot de verkoopactiviteiten van de Nederlandse woningcorporaties die als zuiver economisch werden aangemerkt). In de hoger vernoemde studie komt bovendien naar voren dat het gemiddelde geleende bedrag voor de sociale koopwoningen hoger is dan voor de private sector. Huishoudens die over voldoende budget beschikken om kapitaalaflossing en interest ervan te betalen kunnen met dat budget zeker in de private huurmarkt terecht.

Door de te ruime interpretatie van sociale huisvestingsdiensten als DAEB door het Vlaamse Gewest, verlenen de sociale woonorganisaties ook in wezen commerciële diensten en worden de private actoren op de Vlaamse vastgoedmarkt derhalve ernstig benadeeld. Daarom vraagt Voka dat er heldere en duidelijke criteria zijn om te komen tot een kwalificatie van een sociale huisvestingsdienst als DAEB zodat de ruime interpretatiemogelijkheid, zoals deze op vandaag bestaat, wordt ingeperkt. Uiteraard moeten deze criteria steunen op de beginselen van noodzakelijkheid, geschiktheid en evenredigheid.

2. Kent u diensten die door overheidsinstanties als dienst van algemeen economisch belang werden omschreven?

Ja Neen

Indien ja, kunt u deze diensten beschrijven en aangeven welke openbare dienstverplichtingen gepaard gingen met deze dienst?

Met betrekking tot de sociale huisvesting

In het kader van de verwezenlijking van sociale huisvesting als openbare dienstverplichting, heeft de Vlaamse overheid in haar rapporteringfiche met betrekking tot de financiering van DAEB (zie artikel 8 van de Beschikking 2005/842/EG), verscheidene sociale huisvestingsdiensten als DAEB bestempeld. De Vlaamse overheid maakt hierbij een onderscheid tussen de DAEB's geleverd door de Vlaamse Maatschappij voor het Sociaal Wonen (hierna "VMSW") enerzijds en de sociale huisvestingsmaatschappijen (hierna "SHM") anderzijds.

De VMSW is een extern verzelfstandigd overheidsagentschap, onderdeel van het departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend erfgoed (RWO) van de Vlaamse Overheid, die onder meer als opdracht heeft, het stimuleren, ondersteunen, begeleiden en financieren van de sociale woonorganisaties in het Vlaamse Gewest met het oog op het realiseren en in stand houden van betaalbare en kwaliteitsvolle woningen. Zo financiert en ondersteunt de VMSW rechtstreeks de activiteiten van de SHM's, de bevoorrechte uitvoerders van het Vlaamse sociale huisvestingsbeleid, door middel van bvb. het verstrekken van goedkope leningen of het de kosteloze verwezenlijking van infrastructuur bij sociale woonprojecten.

De grondslagen van het Vlaamse sociale huisvestingsbeleid zijn neergelegd in het decreet van 15 juli 1997 houdende de Vlaamse Wooncode¹ (hierna: "**Vlaamse Wooncode**"). De Vlaamse Wooncode, die algemeen de verwezenlijking van het recht op een behoorlijke huisvesting voor iedere burger beoogt (artikel 3 van de Vlaamse Wooncode), omschrijft de doelstellingen en de instrumenten van het woonbeleid in Vlaanderen. Als essentieel onderdeel van het Vlaamse woonbeleid, regelt de Vlaamse Wooncode de organisatie en financiering van de sociale huisvesting in Vlaanderen, die gericht is op woonbehoeftige gezinnen en alleenstaanden (artikel 4, §1, 3° van de Vlaamse Wooncode).

De Vlaamse overheid heeft volgende huisvestingsdiensten als DAEB bestempeld:

1. DAEB geleverd door de VMSW:

- **DAEB 1:** het financiële beheer van de sociale huisvestingsmaatschappijen (SHM), de financiering van deze SHM's door omzetting van goedkope leningen in kapitaalsubsidies en toekenning van bijzondere sociale leningen aan particulieren.
- **DAEB 2:** het toekennen van bijzondere sociale leningen aan woonbehoeftige gezinnen en alleenstaanden met het oog op de verwerving en de realisatie van

¹ Decreet van 15 juli 1997 houdende de Vlaamse Wooncode, B.S. 19 augustus 1997, laatst gewijzigd bij decreet van 27 maart 2009, B.S. 15 mei 2009.

sociale koopwoningen en van andere woningen, en ook voor de renovatie, de verbetering en de aanpassing van woningen.

De rechtsbasis voor de uitvoering van DAEB 1 en DAEB 2 kan teruggevonden worden in o.m. artikel 33, §1 van de Vlaamse Wooncode.

2. DAEB geleverd door de SHM's:

- **DAEB 3:** verhuur van sociale woningen, waarbij het administratiefrechtelijk beheer (i.e. selectie van kandidaat-gebruiker, de toewijzing, het beheer der wachtlijsten, edm.) als een NEDAB wordt beschouwd.

De rechtsbasis voor de uitvoering van DAEB 3 kan teruggevonden worden in o.m. de artikelen 4, §1 en 41, 1° van de Vlaamse Wooncode, en het Besluit van de Vlaamse Regering van 12 oktober 2007 tot reglementering van het sociale huurstelsel ter uitvoering van de titel VII van de Vlaamse Wooncode.

- **DAEB 4:** verkoop van sociale koopwoningen en kavels alsmede middelgrote koopwoningen en kavels.

De rechtsbasis voor de uitvoering van DAEB 4 kan teruggevonden worden in o.m. de artikelen 4, §1 en 41, 1° van de Vlaamse Wooncode, en het Besluit van de Vlaamse Regering van 29 september 2006 betreffende de voorwaarden voor de overdracht van onroerende goederen door de VMSW en de SHM's ter uitvoering van de Vlaamse Wooncode.

- **DAEB 5:** realisatie van sociale woonprojecten, bestemd voor sociale woningen, met inbegrip van de verwerving van onroerende goederen, afbraak, renovatie, bouw en groot onderhoud.

De rechtsbasis voor de uitvoering van DAEB 5 kan teruggevonden worden in o.m. de artikel 34, §1-§3, 42 van de Vlaamse Wooncode.

- **DAEB 6:** verhuringen buiten het sociale huurstelsel, die verband houden met andere vormen van sociale politiek dan het strikte domein van het sociale woonbeleid.

De rechtsbasis voor de uitvoering van DAEB 6 kan teruggevonden worden in het Ministerieel besluit van 24 oktober 2008 tot bepaling van de voorwaarden voor verhuring buiten sociaal huurstelsel.

Hoewel het niet aan Voka toekomt om de sociale huisvestingsdiensten al dan niet als DAEB te omschrijven, is zij van oordeel dat de door de Vlaamse overheid weerhouden sociale huisvestingsdiensten geenszins overeenstemmen met het Europeesrechtelijk begrip DAEB. Dit is vooreerst het geval, nu verschillende van de aangemerkte DAEB's als louter commerciële activiteiten moeten beschouwd worden. Zo ziet Voka niet waarom bvb. DAEB 4 en 5 exclusief moeten worden toevertrouwd aan sociale woonorganisaties, buiten enige aanbesteding om, nu op het eerste gezicht geen reden voorhanden is om aan te nemen dat de private markt aanleiding zou geven tot een onvoldoende aanbod. Daarnaast vallen bovenvermelde sociale huisvestingsdiensten niet integraal binnen het klassieke begrip DAEB, nu dit begrip veel te ruim wordt ingevuld en

toegepast door de Vlaamse Regering (cfr. antwoord vraag A 1).

ONDERDEEL B: VRAGEN BETREFFENDE HET BEGRIP "STAATSSTEUN"

De verdragsregels, zoals uitgelegd door de jurisprudentie van de EU, omschrijven het begrip staatssteun, alsmede de voorwaarden waaronder de staatssteunregels gelden voor diensten van algemeen economisch belang.

3. Hebt u moeilijkheden ondervonden bij de toepassing van de voorwaarden van artikel 107, lid 1, van het [Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie](#) (VWEU)?

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

Indien ja of gedeeltelijk, met betrekking tot welke specifieke voorwaarde(n)?

- Economische activiteit: Ja Neen
- Beïnvloeding van het handelsverkeer: Ja Neen
- Economisch voordeel: Ja Neen
- Selectiviteit: Ja Neen
- Overdracht van staatsmiddelen: Ja Neen

4. Kunt u een aantal concrete voorbeelden geven?

Voor Voka zijn de voorwaarden van artikel 107, lid 1 VWEU duidelijk. **In de sociale huisvestingssector** heeft Voka echter vastgesteld dat publieke actoren de vervulling van deze toepassingsvoorwaarden vaak en onterecht betwisten. Meer in het bijzonder is dit het geval voor alle indirecte voordelen die worden toegekend aan sociale woonorganisaties maar nooit worden bestempeld als staatssteun. Sommige publieke actoren argumenteren dat bvb. de verlaagde BTW-voet en registratierechten voordelen zijn die toekomen aan natuurlijke personen, en niet aan ondernemingen, terwijl het vanzelfsprekend wel degelijk de ondernemingen die de sociale woningen op de markt brengen zijn die (onrechtstreeks) voordeel halen uit dergelijke maatregelen. Dergelijke maatregelen kwalificeren dan ook als staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1 VWEU. Het is absoluut noodzakelijk dat de Commissie duidelijk stelt dat ook de indirecte voordelen in overweging worden genomen om vast te stellen of er al dan niet sprake is van overcompensatie.

ONDERDEEL C: TOEPASSING VAN HET ALTMARK-ARREST

In zijn arrest in de zaak-Altmark Trans GmbH oordeelde het Hof van Justitie van de Europese Unie dat compensatie voor openbaredienstverplichtingen geen staatssteun vormt in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU, indien aan elk van de vier volgende voorwaarden is voldaan:

- ten eerste moet de begunstigde onderneming daadwerkelijk met de uitvoering van openbaredienstverplichtingen zijn belast en moeten die verplichtingen duidelijk zijn omschreven.
- ten tweede moeten de parameters op basis waarvan de compensatie wordt berekend vooraf op objectieve en transparante wijze worden vastgesteld.
- ten derde mag het compensatiebedrag niet hoger zijn dan wat nodig is om de kosten van de uitvoering van de openbaredienstverplichtingen geheel of gedeeltelijk te dekken, rekening houdend met de desbetreffende opbrengsten en met een redelijke winst.
- ten vierde moet, wanneer de met de uitvoering van openbaredienstverplichtingen te belasten onderneming in een concreet geval niet wordt gekozen in het kader van een openbare aanbesteding waarbij de kandidaat kan worden geselecteerd die deze diensten tegen de laagste kosten voor de gemeenschap kan leveren, de noodzakelijke compensatie worden vastgesteld op basis van de kosten die een gemiddelde, goed beheerde en degelijk uitgeruste onderneming, zou hebben moeten maken om deze verplichtingen na te komen.

5. Hebt u moeilijkheden ondervonden bij de toepassing van de Altmark-criteria, voornamelijk bij het vierde criterium?

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

Indien ja, gelieve deze moeilijkheden te omschrijven. Geef indien mogelijk concrete voorbeelden:

In tegenstelling tot overheden en lidstaten die deze principes moeten implementeren, heeft Voka hierin geen beslissende en uitvoerende rol. Toch menen we dat er zich mbt de toepassen van de Altmark-criteria wel degelijk moeilijkheden stellen.

Algemeen kent Vlaanderen een grote aanwezigheid van verzelfstandigde agentschappen die zich veelal deels toelagen op DAEB en deels op zuiver algemeen belang dienstverlening. Deze agentschappen zijn niet aangeduid dmv een openbare aanbesteding maar worden via een oprichtingsdecreet en basisdotatie aangestuurd (soms historisch gegroeid). Om tot een goed onderbouwde compensatie te komen zonder overcompensatie, is er nood aan inzicht in de kostenstructuur van deze agentschappen. Aangezien de dotatie nog steeds uitgaat van een begrotingsboekhouding van de overheid die zich jaar na jaar aanpast ifv. bv. oplopende personeelskosten, en niet van een analytische en/of prestatieboekhouding op niveau van de agentschappen, is het onmogelijk om te kunnen verifiëren of de compensatie overeenkomt met wat een goed beheerde onderneming zou nodig hebben. Anders gesteld, er is veelal geen weet over hoeveel een bepaalde dienstverlening juist kost, directe en indirecte kosten meegerekend. Door het ontbreken van een goede analytische boekhouding, is het ook quasi onmogelijk erover te waken dat de financiering van DAEB niet kruislings wordt aangewend ter

subsiëring van andere economische diensten.

Inzake **sociale huisvesting**, zijn de vereiste objectieve en transparante parameters om te komen tot een goed onderbouwde compensatie zonder overcompensatie, voor wat betreft de steunmaatregelen aan de VMSW en de SHM's quasi onbestaande. Zo benadrukt de Vlaamse overheid in haar rapporteringfiche dat er voor de DAEB 3, 4, 5 en 6 geen specifieke compensaties bestaan (zie pag. 11 e.v.). Voorts stelt de Vlaamse overheid dat de bijdrage aan de VMSW voor de DAEB 1 eerder het karakter heeft van een solidariteitsbijdrage aan de werking van de sector dan dat deze werkelijk de economische waarde van de aangeboden dienst reflecteert (zie pag. 5).

Aangezien de toegekende steunmaatregelen niet berusten op een objectieve en doorzichtige compensatieberekening kan vanzelfsprekend ook niet gesteld worden dat aan het verbod van overcompensatie zou voldaan zijn. De verwijzingen van de Vlaamse overheid in haar rapporteringsfiche naar bvb. de controlemechanismen voorzien in het Wetboek van vennootschappen, de administratiefrechtelijke regel krachtens dewelke de toegekende middelen in het kader van het algemeen belang onmogelijk voor andere doelstellingen kunnen besteed worden dan de reglementair omschreven doelstellingen of de mogelijkheid tot terugvordering van de IVA inspecties van het departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend erfgoed (RWO) van de Vlaamse Overheid, volstaan niet om overcompensatie te vermijden.

De Vlaamse overheid erkent ook zelf de moeilijkheden die zij ondervindt bij de toepassing van de Altmark criteria in haar rapporteringfiche, nu zij m.b.t. compensatiebedrag stelt: *“In de huidige constellatie is het onmogelijk om per DAEB-activiteit het compensatiebedrag te berekenen of per DAEB-activiteit verder in te gaan op de controle op de overcompensatie”* (zie pag. 16).

Om tot een goed onderbouwde compensatie te komen zonder overcompensatie, is er volgens Voka nood aan inzicht in de kostenstructuur van de VMSW en de SHM's. Aangezien de steunmaatregelen nog steeds uitgaan van een begrotingsboekhouding van de overheid die zich jaar na jaar aanpast ivv. bvb. oplopende personeelskosten, en niet van een analytische en/of prestatieboekhouding op niveau van de VMSW en SHM's, is het onmogelijk om te kunnen verifiëren of de compensatie overeenkomt met wat een goed beheerde onderneming zou nodig hebben.

Anders gesteld, er is veelal geen weet over hoeveel een bepaalde sociale dienstverlening juist kost, directe en indirecte kosten meegerekend. Door het ontbreken van een goede analytische boekhouding, is het ook quasi onmogelijk erover te waken dat de financiering van DAEB niet kruislings wordt aangewend ter subsidiëring van andere economische diensten, zoals dit ook gebeurt in de Vlaamse sociale huisvestingssector. Dit wordt verder in de hand gewerkt doordat de VMSW en de SHM's geen gescheiden boekhouding hebben.

Bovendien is op te merken dat de compensatie voor DAEB in het kader van de sociale huisvestingssector veelal de vorm aanneemt van indirecte voordelen, onder de vorm van verlaagde belastingvoeten en vrijstellingen van lasten. Volgens de rechtspraak van het Hof van Justitie moeten dergelijke voordelen evenzeer als “economische voordelen” aanzien worden. In het Vlaamse Gewest en zoals ook duidelijk blijkt uit de rapporteringsfiche worden dergelijke indirecte voordelen helemaal niet in rekening gebracht als compensatie voor DAEB. Het is absoluut noodzakelijk dat de Commissie

duidelijk stelt dat ook de indirecte voordelen in overweging worden genomen om vast te stellen of er al dan niet sprake is van overcompensatie.

Ten slotte moet worden verduidelijkt wat wordt verstaan onder “noodzakelijke compensatie vastgesteld op basis van de kosten die een gemiddelde, goed beheerde en degelijk uitgeruste onderneming” (vierde voorwaarde). In het Vlaamse Gewest wordt immers stelselmatig gesteld dat deze vierde voorwaarde is vervuld hoewel er geen enkel element is dat in die zin wijst (geen benchmarking, enz.).

6. Kent u voorbeelden van de toepassing van het Altmark-arrest door nationale rechtbanken of nationale overheden?

Ja Neen

Indien ja, dan kunt u hieronder daarover meer informatie verstrekken:

Voka heeft kennis van enkele toepassingen van de Altmark-rechtspraak met betrekking tot steunmaatregelen in de Vlaamse **sociale huisvestingssector**.

Zo heeft de Vlaamse Regering op 27 maart 2009 het decreet betreffende het grond- en pandenbeleid aangenomen (*B.S.* 15 mei 2009), waarbij verschillende maatregelen werden aangenomen ter uitbreiding van het sociaal woonaanbod (hierna: “**Decreet Grond- en Pandenbeleid**”). Ter rechtvaardiging van de niet-aanmelding bij de Europese Commissie van de goedgekeurde subsidiemechanismen, stelt den o.m. de Raad van State, afdeling wetgeving, en de Vlaamse Regering in haar memorie van toelichting, dat aan alle Altmark-voorwaarden voldaan is (*Zie Parl. St. VI. Raad*, 2008-09, nr. 2012-1, p. 69-71). Thans is er tegen dit decreet een vernietigingsberoep hangende voor het Grondwettelijk Hof, waarbij o.m. de kwestie van de voldoening aan de Altmark-voorwaarden, alsook de toepassing van de Beschikking 2005/842/EG, in het geding zijn. Voka is de mening toegedaan dat de Vlaamse regelgever in het kader van de verwezenlijking van de sociale huisvesting te eenvoudig besluit tot de voldoening aan de 4 Altmark-voorwaarden.

Ook de Raad van State heeft zich op 10 december 2009, weliswaar op indirecte wijze, uitgesproken over de toepassing van de Altmark-rechtspraak. Met betrekking tot de vrijstelling voor de SHM's tot terugbetaling van subsidies bij vrije verkoop van middelgrote koopwoningen op de markt, was de Raad van oordeel dat, hoewel deze maatregel inderdaad een vorm van staatssteun betrof in de zin van artikel 107, lid 1 VWEU, deze bij toepassing van beschikking 2005/842/EG was vrijgesteld van aanmelding bij de Europese Commissie. Hoewel deze beslissing berust op een verkeerde redenering inzake bewijslast (de verzoekende partij zou, naar het oordeel van de Raad van State, niet afdoende hebben aangetoond dat de vrijstelling van voorafgaande aanmelding niet kon worden ingeroepen) heeft de Raad wel impliciet bevestigd dat niet aan de voorwaarden van de Altmark-rechtspraak werd voldaan (hij past de vrijstelling van de DAEB-beschikking toe).

ONDERDEEL D: VOORWAARDEN VAN DE BESCHIKKING EN VAN DE KADERREGELING

Omwille van de rechtszekerheid bij de financiering van diensten van algemeen economisch belang, en om tegelijk te zorgen voor een gelijk speelveld tussen alle ondernemingen in de interne markt nam de Commissie in 2005 het "DAEB-pakket" aan, om vast te stellen onder welke voorwaarden een compensatie voor de openbare dienst die staatssteun vormt, toch verleend kan worden om openbare diensttaken te verrichten. In het bijzonder worden in de beschikking de voorwaarden vastgesteld waaronder een compensatie voor de openbare dienst verenigbaar is en vrijgesteld is van aanmelding bij de Commissie, terwijl in de kaderregeling wordt toegelicht hoe de Commissie de overige compensaties voor openbare diensten – welke bij de Commissie moeten worden aangemeld – zal beoordelen.

Deze voorwaarden zijn: het bestaan van een besluit waarmee de desbetreffende dienst aan de onderneming wordt toevertrouwd en waarin een precieze en correcte omschrijving van de dienst van algemeen economisch belang, de parameters voor de berekening van het passende compensatiebedrag, het verbod op overcompensatie en de nodige garanties om overcompensatie te vermijden, zijn opgenomen.

D.1: TOEWIJZING

VRAGEN BETREFFENDE HET TOEWIJZINGSBESLUIT:

7. Bent u bekend met de juridische instrumenten (contracten, wetten, concessies, enz.) die in uw sector/regio gebruikt werden om ondernemingen met het beheer van diensten van algemeen economisch belang te belasten?

Ja Neen

Indien ja, dan kunt u hieronder informatie verstrekken over deze soorten juridische besluiten:

Inzake **sociale huisvesting**, worden de VMSW en de SHM's met een aantal niet zeer duidelijk omschreven (cfr supra) DAEB's belast op basis o.a. van een decreet van het Vlaams Parlement, met name Vlaamse Wooncode. De juridische contouren van deze DAEB's worden verder uitgewerkt in deze Vlaamse Wooncode en via specifieke uitvoeringsreglementering.

8. Weet u of het toewijzingsbesluit, of enige andere voor uw sector/regio relevante rechtsgrondslag, een precieze en correcte definitie omvat van de te verstrekken dienst van algemeen economisch belang?

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

Indien neen of gedeeltelijk, gelieve toe te lichten en voorbeelden te verstrekken:

Inzake **sociale huisvesting** wordt de dienst van algemeen economisch belang gedefinieerd in functie van de afnemers ervan, met name de woonbehoeftigen. Die term

is naar het oordeel van Voka te vaag en zou in ieder geval moeten stroken met de doelgroep van sociale huisvesting met name de sociaal achtergestelden.

9. Bevatten de juridische instrumenten die u eventueel bekend zijn, alle volgens artikel 4 van de beschikking vereiste elementen, zoals:

- de aard en de duur van de openbardienstverplichtingen: Ja Neen
- de betrokken onderneming(en) en het betrokken grondgebied: Ja Neen
- de aard van alle uitsluitende of bijzondere rechten die de ondernemingen zijn toegekend:

Ja Neen

- de parameters voor de berekening van, de controle op en de herziening van de compensatie:

Ja Neen

- de regelingen om eventuele overcompensatie te vermijden en terug te betalen:

Ja Neen

10. Hebben een aantal van deze elementen volgens u moeilijkheden opgeleverd?

Ja Neen

Indien ja, gelieve uit te leggen waarom en concrete voorbeelden te verstrekken:

Voka meent dat er met betrekking tot de bij artikel 4 vereiste elementen zich in het kader van de steunverlening aan de Vlaamse **sociale huisvestingssector**, talrijke moeilijkheden stellen.

Zoals hierboven reeds aangegeven (cfr. antwoord vraag C 5) zijn objectieve en transparante parameters ter bepaling van de compensatie van de SHM's en VMSW onbestaande. Bij gebreke hieraan, kan er onmogelijk sprake zijn van effectieve mechanismen om overcompensatie te vermijden. Op die manier is het thans onmogelijk erover te waken dat de financiering van DAEB niet kruislings wordt aangewend ter subsidiëring van andere economische diensten.

Voorts moet de openbardienstverplichting in beginsel worden toegekend voor een bepaalde duur. De DAEB's worden aan de SHM's echter voor onbepaalde duur toegewezen, en nemen pas een einde op het ogenblik dat de erkenning van de SHM's een einde neemt. Deze vaststelling, in combinatie met het feit dat de SHM's samen met de gemeenten exclusiviteit genieten voor het aanbieden van sociale huisvesting in het Vlaamse Gewest (vgl. artikel 40 Vlaamse Wooncode), maken dat er een monopolie bestaat ten voordele van de SHM's op de Vlaamse sociale huisvestingsmarkt. Private vastgoedactoren hebben geen toegang tot deze markt, terwijl zij op grond van het Decreet Grond- en Pandenbeleid (cfr. antwoord vraag C 6) wel optreden als verplichte

leveranciers van het sociaal woonaanbod. Immers is er in bepaalde omstandigheden een “sociale last” verbonden aan de afgifte van een bouw- of verkavelingsvergunning, die de private vastgoedactoren verplicht bij te dragen tot het sociaal woonaanbod ten bate van de klassieke sociale woonorganisaties. Zo zijn zij bvb. verplicht per woonproject die voldoet aan bepaalde voorwaarden een aantal sociale woningen te realiseren die vervolgens moeten overgedragen worden aan een sociale woonorganisatie, die deze op hun beurt kunnen aanbieden op de sociale huisvestingsmarkt.

11. Hebt u moeilijkheden ondervonden betreffende het begrip toewijzingsbesluit in de zin van de staatssteun- en internemarktregels?

Ja Neen N.v.t.

Indien ja, gelieve uit te leggen waarom en eventueel concrete voorbeelden te geven:

Vaak probeert de overheid een bepaald besluit of decreet a posteriori aan te wijzen als toewijzingsbesluit van een bepaalde DAEB. Dit strookt niet met de vereiste van transparantie die noodzakelijk is voor het verzekeren van een “level playing field”. Op zijn minst moet worden vereist dat de overheid in het besluit of decreet duidelijk aangeeft dat het hier gaat om een DAEB in de zin van de Europese regels en dat, voor de toewijzing ervan, een marktbevraging plaatsvindt (zoals de Commissie ondermeer heeft geëist voor nieuwe mediadiensten).

12. Meent u dat het toevertrouwen van lokale diensten van algemeen economisch belang, in het bijzonder diensten van sociale aard, specifieke moeilijkheden met zich heeft gebracht?

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

Indien ja, gelieve uit te leggen waarom en eventueel concrete voorbeelden te geven:

D.2: COMPENSATIE

I) VRAGEN BETREFFENDE DE BEREKENING VAN DE KOSTEN EN INKOMSTEN VERBONDEN AAN EEN DIENST VAN ALGEMEEN ECONOMISCH BELANG

13. Hebt u moeilijkheden ondervonden met de berekening van de kosten en inkomsten die verband houden met een dienst van algemeen economisch belang?

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

Indien ja, kunt u deze moeilijkheden beschrijven?

Niettegenstaande Voka zelf geen uitvoerende rol heeft in de toepassing van het Altmark-pakket, meent ze toch dat er zich m.b.t. de analyse van kosten en inkomsten problemen

stellen in de **sociale huisvestingssector**.

Volgens het Altmarkpakket dient de toewijzing van een DAEB niet enkel te gebeuren volgens officieel besluit, maar moet bovendien ook de bepaling van de vergoeding op een gegronde en transparante wijze gebeuren. Voka heeft geen weet van de manier waarop die vergoeding wordt berekend. Voka vraagt bovendien dat in het kader van deze oefening alle mogelijke vergoedingen en voordelen die de VMSW en SHM's ontvangen, in rekening worden gebracht.

Daarbij moet niet alleen aandacht worden besteed aan rechtstreekse steunmaatregelen in het kader van bvb. de verwezenlijking van sociale woonprojecten door SHM's, maar ook aan onrechtstreekse steunmaatregelen zoals fiscale gunstregimes (bvb. vrijstelling van registratierechten, vermindering BTW, verlaagde vennootschapsbelasting, enz.) of de gewestwaarborg bij het afsluiten van leningen door de VMSW. Deze steunmaatregelen worden op heden op geen enkele manier in rekening gebracht door de Vlaamse overheid.

Overigens beschikken de VMSW en de SHM's niet over een gescheiden boekhouding voor hun NEDAB, DAEB en commerciële activiteiten. Het spreekt voor zich dat dergelijke gescheiden boekhouding essentieel is voor de berekening van de kosten en de inkomsten met betrekking tot de DAEB.

14. In het bijzonder, indien u een onderneming vertegenwoordigt die activiteiten verricht die zowel binnen als buiten de werkingssfeer van diensten van algemeen economisch belang vallen, hebt u een gescheiden boekhouding?

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

15. Hebt u moeilijkheden ondervonden om de boekhouding te scheiden?

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

Indien ja, kunt u hieronder meer bijzonderheden geven:

16. Hebben openbardienstverleners richtsnoeren gekregen voor een correcte toerekening van kosten en inkomsten zodat kruissubsidiëring wordt vermeden tussen activiteiten/middelen die onder de noemer diensten van algemeen economisch belang vallen, en andere activiteiten/middelen?

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

Indien ja, kunt u hieronder meer bijzonderheden geven over de richtsnoeren die werden gegeven:

Voka beschikt niet over informatie in die zin.

17. Meent u dat de variabele en vaste kosten, die vermeld zijn in de beschikking en de kaderregeling, de passende categorieën zijn om de kosten toe te rekenen aan de verschillende diensten?

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

Indien neen, kunt u uitleggen waarom?

Voka beschikt niet over informatie in die zin.

18. Worden eventuele kwaliteitsaspecten in aanmerking genomen bij de berekening van het verleende compensatiebedrag?

Ja Neen N.v.t.

II) VRAGEN BETREFFENDE DE REDELIJKE WINST

Zijn u voorbeelden bekend van ondernemingen die diensten van algemeen economisch belang verrichten en daarvoor compensatie hebben ontvangen?

19. Zo ja, kunt u dan aangeven:

- of in deze compensatie een redelijke winst was inbegrepen?

Ja Neen

- of de redelijke winst berekend werd op basis van de vergoeding op het eigen kapitaal zoals bepaald is in de beschikking en de kaderregeling?

Ja Neen

- indien de redelijke winst niet berekend werd op basis van de vergoeding op het eigen kapitaal, gelieve uit te leggen waarom een ander percentage werd toegepast en informatie te geven over dit percentage:

Voka beschikt niet over informatie in die zin.

20. Hebt u moeilijkheden ondervonden om te bepalen wat een "redelijke" winst is?

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

Indien ja, gelieve nader toe te lichten:

Voka beschikt niet over informatie in die zin.

21. Weet u wat de gemiddelde vergoeding op het eigen kapitaal in de betrokken sector is?

Ja Neen N.v.t.

Indien neen, hoe hebt u de redelijke winst vastgesteld?

Voka beschikt niet over informatie in die zin.

22. Werd bij de berekening van de redelijke winst in uw specifieke geval rekening gehouden met de productiviteitswinsten die de dienstverlener heeft behaald?

Ja Neen N.v.t.

Indien ja, gelieve dit toe te lichten en, indien van toepassing, voorbeelden te geven van een berekening van het compensatiebedrag waarbij rekening werd gehouden met de productie-efficiëntie van de dienstverlener.

Voka beschikt niet over informatie in die zin.

D.3: CONTROLE OP OVERCOMPENSATIE

23. Bent u op de hoogte van de in uw land bestaande mechanismen om te controleren of er geen overcompensatie plaatsvindt?

Ja Neen N.v.t.

Indien ja, werd de afwezigheid van overcompensatie gecontroleerd door een externe accountant?

Ja Neen

24. Kent u gevallen van overcompensatie?

Ja Neen N.v.t.

Indien ja, dan kunt u hieronder informatie verschaffen over de terugbetaling ervan:

Niettegenstaande Voka zelf geen uitvoerende rol heeft in de toepassing van het Altmark-pakket, meent ze toch dat er zich m.b.t. de controle op de overcompensatie in de **sociale huisvestingsector** ernstige problemen voordoen.

Zoals hierboven reeds aangegeven (cfr. antwoord vraag C 5) kan bij gebreke aan objectieve en transparante parameters ter berekening van de compensatie, onmogelijk op doeltreffende wijze worden nagegaan of er sprake is van overcompensatie van de SHM's en de VMSW.

De door de Vlaamse Regering in de rapporteringfiche aangehaalde controlemechanismen brengen hiertoe dan ook weinig zoden aan de dijk. Die controlemechanismen zijn immers niet gericht op het nagaan van overcompensatie voor DAEB, maar hebben andere doelstellingen (interne boekhoudingcontrole, externe boekhoudkundige controle, parlementaire controle).

In ieder geval staat het vast dat er sprake is van overcompensatie van de SHM's en de VMSW, in de mate dat zij eveneens steun ontvangen voor activiteiten die niet als DAEB kunnen beschouwd worden (cfr. antwoord op vraag A 1), maar integendeel zuiver commercieel van aard zijn.

25. Hebt u moeilijkheden ondervonden met de regels betreffende de terugbetaling van overcompensatie?

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

Indien ja, in welke gevallen en waarom?

26. In artikel 6 van de beschikking is bepaald dat wanneer het bedrag van de overcompensatie niet meer bedraagt dan 10% (20% voor sociale huisvesting) van het bedrag van de jaarlijkse compensatie, deze overcompensatie naar de volgende jaarlijkse periode mag worden overgedragen en dat deze op het compensatiebedrag dat voor die periode zou worden betaald, in mindering mag worden gebracht. Hebt u moeilijkheden ondervonden met de toepassing van deze bepaling?

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

Indien ja of gedeeltelijk, gelieve uit te leggen waarom:

Zoals hoger gemeld is er in het Vlaamse Gewest geen enkele regeling mbt de controle op overcompensatie in het kader van **sociale huisvesting**, zodat er *a fortiori* ook geen toepassing wordt gemaakt van deze regel.

Bovendien kan, bij gebreke aan objectieve en transparante parameters ter berekening van de compensatie, onmogelijk op doeltreffende wijze worden nagegaan of er sprake is van overcompensatie van de SHM's en de VMSW (cfr. antwoorden vraag C5 en vraag D.3.24).

Het is dan ook onmogelijk om met betrekking tot de Vlaamse sociale huisvestingssector een correcte toepassing te maken van artikel 6 van de Beschikking 2005/842/EG.

D.4. TOEZICHT EN JAARLIJKSE VERSLAGEN

Overeenkomstig artikel 7 van de beschikking moeten de lidstaten gedurende ten minste tien jaar alle relevante gegevens beschikbaar houden die noodzakelijk zijn voor de Commissie om vast te stellen of de toegekende compensatie met de beschikking verenigbaar is.

27. Bestaat een dergelijk rapportagesysteem in uw lidstaat voor de diensten waarmee u te maken hebt, en indien dit het geval is, is daarbij voldaan aan bovenstaande verplichtingen?

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

DEEL E: SPECIFIEKE CATEGORIEËN DIENSTEN VAN ALGEMEEN ECONOMISCH BELANG

Krachtens de beschikking is compensatie voor de openbare dienst die onder bepaalde drempels blijft, vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting.

28. Geef a.u.b aan of u moeilijkheden hebt ondervonden met de indeling van de compensaties in de volgende categorieën:

- Compensatie van minder dan 30 miljoen euro per jaar, toegekend aan ondernemingen met een gemiddelde jaaromzet van minder dan 100 miljoen euro:

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

- Compensatie verleend aan ziekenhuizen:

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

- Compensatie voor woningcorporaties (sociale huisvesting):

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

- Compensatie voor luchtverbindingen met eilanden met maximaal 300 000 passagiers per jaar:

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

- Compensatie voor zeeverbindingen met eilanden met maximaal 300 000 passagiers per jaar:

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

- Compensatie voor luchthavens met maximaal 1 miljoen passagiers per jaar:

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

- Compensatie voor havens met maximaal 300 000 passagiers per jaar:

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

29. Welke soort diensten werden in de ziekenhuissector gefinancierd met behulp van compensaties voor de openbare dienst?

30. Welke soort diensten werden in de sector sociale huisvesting gefinancierd met behulp van compensaties voor de openbare dienst?

Cfr. antwoord op vraag 2 boven.

31. Meent u dat de in de beschikking opgenomen drempels een vereenvoudiging mogelijk maken en toch garanderen dat de regels correct worden toegepast?

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

Indien neen, gelieve uit te leggen waarom, indien mogelijk met concrete voorbeelden:

32. Zijn de drempels volgens uw ervaring aangepast aan de behoeften van de specifieke categorieën?

Ja Neen Gedeeltelijk

Ja Neen Gedeeltelijk

Ja Neen Gedeeltelijk

Indien neen of gedeeltelijk, gelieve aan te geven welke drempels niet aangepast zijn aan de behoeften van een bepaalde categorie, en uit te leggen waarom:

33. Meent u dat de gecombineerde drempels van 30 miljoen euro compensatie en 100 miljoen euro omzet aanleiding gegeven hebben tot moeilijkheden?

Ja Neen Gedeeltelijk

Indien ja, gelieve te preciseren of de moeilijkheden betrekking hebben op de combinatie van deze beide drempels, dan wel op één van deze drempels, of op beide, door concrete voorbeelden te geven:

34. Zijn u andere instrumenten dan compensaties voor de openbare dienst bekend die overheidsinstanties gebruiken om activiteiten op het gebied van openbare diensten te bevorderen (b.v. rechtstreekse steun aan gebruikers, de staat die de dienst zelf verstrekt, enz ...)?

Ja Neen N.v.t.

Indien ja, dan kunt u hieronder informatie over deze instrumenten en de sectoren waarin zij worden gebruikt, verstrekken:

Er zijn in een aantal sectoren specifieke instrumenten die overheidsinstanties gebruiken om activiteiten op het gebied van openbare diensten te bevorderen. Op het vlak van de **sociale huisvesting** bestaat er het instrument van de huursubsidies (toelagen voor kandidaat-huurders), maar, ondanks de vele voordelen van dit systeem wordt dit instrument slechts in zeer beperkte mate aangewend en wordt steun aan de sociale huisvestingsactoren geprivilegieerd (op heden bestaan er in het Vlaamse Gewest 140.000 sociale huurwoningen en slechts minder dan 10.000 huursubsidies).

ONDERDEEL F: MEDEDINGING EN INTRACOMMUNAUTAIR HANDELSVERKEER

35. Waren, volgens uw ervaring, de beginselen waarop de beschikking en de kaderregeling zijn gebaseerd (in het bijzonder het toewijzingsbesluit en het verbod op overcompensatie) passend om te zorgen voor een gelijk speelveld tussen aanbieders van diensten van algemeen economisch belang en commerciële spelers, en om een verstoring van de mededinging en het intracommunautaire handelsverkeer te voorkomen?

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

Indien neen, gelieve uit te leggen waarom:

36. Worden in uw sector/regio openbare diensten verleend door verschillende openbaredienstverleners?

Ja Neen N.v.t.

Indien neen, kunt u uitleggen waarom?

37. Meent u dat in uw sector/regio, de verlening van openbare diensten geen, of slechts in onbeduidende mate een ongunstige invloed heeft op het intracommunautaire handelsverkeer?

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

Indien ja, gelieve uit te leggen waarom. Hieronder kunt u concrete voorbeelden geven om uw standpunten te onderbouwen:

38. Meent u dat de staatssteunregels betreffende compensaties voor de openbare dienst in bepaalde gevallen geleid hebben tot afscherming van markten of tot andere vormen van mededingingsverstoring?

Ja Neen Gedeeltelijk

Indien ja, gelieve uit te leggen waarom en in welke gevallen:

Inzake de **sociale huisvesting** overlappen zeker sociale koopwoningen met de commerciële markt. Bovendien wordt net dit aanbod de komende jaren aanzienlijke opgevoerd. Zo wordt in het Decreet Grond- en Pandenbeleid (cfr. antwoord vraag C 6) voorzien tegen 2020 21.000 van deze woningen te realiseren. Wetende dat momenteel jaarlijks +/- 600 van deze woningen worden gerealiseerd betekent dit een verdrievoudiging. Deze inhaalbeweging zal ongetwijfeld ertoe leiden dat de SHM's met hun steun in directe concurrentie zullen treden met de private markt. Cynisch hierbij is dat de private sector de gronden moet aanleveren om deze woningen te kunnen bouwen.

ONDERDEEL G: MAATREGELEN VOOR DE CORRECTE TOEPASSING VAN DE BESCHIKKING EN DE KADERREGELING

39. Heeft u weet van een document met richtsnoeren over de toepassing van de beschikking en de kaderregeling dat de autoriteiten van uw land hebben opgesteld?

Ja Neen N.v.t.

40. Vindt u het werkdokument van de diensten van de Commissie betreffende [vaak gestelde vragen over de toepassing van staatssteunregels op diensten van algemeen economisch belang nuttig](#)?

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

41. Weet u dat er een [interactieve informatiedienst](#) bestaat waar u een antwoord kunt krijgen op uw vragen betreffende de toepassing van de EU-regels op diensten van algemeen economisch belang/sociale diensten van algemeen belang?

Ja Neen N.v.t.

42. Indien u een vraag hebt gesteld via de [interactieve informatiedienst](#), was u tevreden over de dienstverlening?

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

Indien neen, gelieve uit te leggen waarom:

43. Bent u van mening dat de beschikking en de kaderregeling voldoende bekend zijn en op een correcte wijze worden toegepast?

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

Indien neen, gelieve aan te geven welke belanghebbenden hiervan niet voldoende op de hoogte zijn. Wat is volgens u de reden daarvan?

Lagere overheden (steden, gemeenten, edm.).

AFDELING H: DIVERSEN

44. Is het volgens uw ervaring gelukt om met de beschikking en de kaderregeling een goed evenwicht te vinden tussen het vervullen van een publieke taak en het creëren van een gelijk speelveld tussen ondernemingen, ook tussen de lidstaten in de interne markt?

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

Indien neen, gelieve uit te leggen waarom en concrete voorbeelden te geven:

De toekenning van DAEB aan bepaalde bedrijven (publiek of privaat), gaat vaak gepaard met de toekenning van exclusiviteitsrechten. Hierdoor worden andere dienstverleners uitgesloten tot het verlenen van deze DAEB, wat leidt tot crowding out effecten. Het huidige Altmark-arrest en de DAEB-regelgeving bieden onvoldoende grondslag om dit economisch probleem juridisch afdoend aan te pakken. Concreet dienen de criteria in de regelgeving uitgewerkt te worden op basis waarvan de lidstaten de toekenning van exclusiviteitsrechten kunnen legitimeren. Deze criteria moeten steunen op de algemene beginselen van noodzakelijkheid, geschiktheid en evenredigheid en kunnen toegepast worden door middel van de overkoepelende analysemethodiek van de Impact Assessment.

Vooreerst moeten de lidstaten afdoende motiveren of en in welke mate er een dwingende reden van algemeen belang bestaat waarom een bepaalde DAEB moet gebeuren op basis van een exclusiviteit. Deze motivering dient ondermeer te steunen op een maatschappelijke risico-analyse en een gedragsanalyse van de betrokken actoren.

Vervolgens moeten de lidstaten afdoende aantonen waarom de toekenning van een exclusiviteit daadwerkelijk een oplossing zal bieden voor de verlening van deze voor de samenleving noodzakelijk geachte dienstverlening. M.a.w. zal met het verlenen van de exclusiviteit de maatschappelijke nood aan deze dienstverlening voldoende vervuld zijn? Gedragseconomie biedt hiertoe interessante analyse-inzichten.

Tot slot moeten de lidstaten op afdoende wijze bewijzen dat enerzijds de baten van de exclusiviteitstoekenning opwegen tegen de kosten van de inperking van de vrije commerciële dienstverlening en dat er anderzijds geen andere, minder handelsbelemmerende oplossing bestaat. Interessante methodes zijn hiervoor de kosteneffectiviteit- en kosten-baten-analyse.

In het geval van **Sociale Huisvesting**, gaat de toekenning van DAEB's gepaard met de toekenning van exclusiviteitsrechten. Hierdoor bestaat er in het Vlaamse Gewest een monopolie ten voordele van de SHM's, en worden andere dienstverleners uitgesloten tot het verlenen van deze DAEB's, wat leidt tot crowding out effecten. Deze vaststelling, in combinatie met het feit dat het doelpubliek voor sociale huisvesting in het Vlaamse Gewest, bij gebreke aan duidelijke criteria, te ruim wordt omschreven, en SHM's aldus sociale huisvesting kunnen aanbieden aan personen of gezinnen voor wie het recht op wonen niet in het gedrang is (cfr. antwoord op vraag A 1), zorgen ervoor dat er van een gelijk speelveld geen sprake meer is. Integendeel, de financiering van DAEB wordt kruislings aangewend ter subsidiëring van andere economische diensten (bvb. koopwoningen voor middeninkomens). Bovendien worden de private actoren sinds 2009 verplicht om in het kader van de realisatie van grote vastgoedprojecten sociaal woonaanbod te creëren en af te staan aan vaste maximumprijzen, zonder dat zij ook zelf toegang krijgen tot de sociale huisvestingsmarkt en op een zelfde wijze worden gesubsidieerd als de SHM's. Voka is van mening dat een dergelijke situatie onhoudbaar is, nu de private actoren op de vastgoedmarkt gelet op het voorgaande ernstig worden geraakt in hun concurrentiepositie.

Het huidige Altmark-pakket aan DAEB-regelgeving biedt onvoldoende grondslag om dit economisch probleem juridisch afdoende aan te pakken. Concreet dienen de criteria in de regelgeving nader uitgewerkt te worden op basis waarvan de lidstaten de toekenning van exclusiviteitsrechten in het kader van de sociale huisvesting kunnen legitimeren. Deze criteria moeten steunen op de algemene beginselen van noodzakelijkheid, geschiktheid en evenredigheid en kunnen toegepast worden door middel van de overkoepelende analysemethodiek van de Impact Assessment.

45. Meent u dat er gevallen zijn waarin de toepassing van de EU-regels inzake diensten van algemeen economisch belang moeilijkheden hebben opgeleverd welke niet aan bod zijn gekomen in bovenstaande vragen?

Ja Neen Gedeeltelijk N.v.t.

Indien ja of gedeeltelijk, leg a.u.b. uit welke regels deze moeilijkheden hebben veroorzaakt en waarom dat zo was, en geef concrete voorbeelden.

Zie het antwoord op vraag 44: het toekennen van exclusiviteit werkt handelsbelemmerend en de huidige pakket aan DAEB-regelgeving lost dit economisch probleem niet op. Er is nood aan duidelijke criteria die ervoor zorgen dat exclusiviteit wordt beperkt tot het absolute minimum en noodzakelijkheid.

46. Hebt u nog andere opmerkingen?

neen

Dank u voor het volledig/gedeeltelijk invullen van deze vragenlijst.

